

F

FACÈCIA. Ja que hi va haver qui posà en dubte que sigui ben entesa i tradicional l'acc. secundària i popular de 'cosa notable digna de ser contada', notem que ja el vell sainetista barceloní F. Renart usava *la facècia* per 'la qüestió, la història': «--- creu vostè que ella --- estima aquell senyor? --- jo entenia *la facècia* ---» i és clar que aquella insinuant bescantaire de cap manera no ho considerava cosa de folga (*La Casa de Dispeses*, ed. Barcino, p. 102).

FAGOT. Veg. ara en el meu *PVAranGc* la bona etimologia d'aquest mot internacionalitzat pel francès, però provinent del prov. *fagot* 'feixina', originari del gascó i els Pirineus *hagot/gahot*.

FANG. Donada la complexitat del problema de la *g* en l'etimologia germànica del cat. *fang* i it. *fango* (en contradicció amb la terminació de l'ètimon germànic FANI), que en el meu article he explicat per la concurrència amb *fanga* 'mena d'aixada', i *fangar* 'cavar amb fanga', provinents del ll. VANGA 'palafanga, fanga', és interessant de conèixer la doc. medieval del verb *enfangar-se*, que no havíem trobat abans de BOLIVER (c. 1400) [iii, 877b43] no sols per la data antiga del *Decam.* català (1429), sinó perquè els nostres traductors el superposaven llavors amb l'it. *vangare*, responsable justament de la *g* de l'it. *fangò* i el cat. *fang*: «les possessions --- tant *si enfangà* e tant les lavorà ---» 431.10f., traduïnt «tanto *vangò* e tanto lavorò» del Boccaccio (vii, § 10, ed. 1961, p. 463).

FANOC, -OCA, més que 'persona limfàtica' (V. d'Àneu i *DAG.*) és un excel·lent terme (tan útil en un país com el nostre on aquest repugnant coleòpter humà fa tants estralls, més encara que el dels cafards francesos eficaçment del·lats des de Rabelais, Cyrano i els enciclopedistes), per nomenar els beatons, fanàtics i esmocaciris. Tan sovint se'n plany un escriptor ben conservador al capdavant, com NOLLER: «intransigències de *fenoca*», «un matrimoni --- jove, *fanoc*, ric --- sobretot per la dona, que amb sa desbocada

adoració pel frare, arriba a posar en ridícul son mansoi marit», i un altre ex., encara, més enllà, en les *Mem. Lit.* (1902 ss.), 41, 380. Deu resultar, doncs, d'un encreuament de *tanoca*, però no amb *fatu* o *foll* sinó amb *fanàtic* (cf. també *TANY*, n. 7).

FÀSTIC. Atesa la complexitat de l'explicació del canvi de terminació i d'accent en el nostre continuador de FASTIDIUM, interessa veure'n un eco un poc diferent a l'extrem O de l'Alt Aragó: «en lo Cristo --- / con --- letras SPQR / que a tots nos feban *fástio*, / que dentro 'n lo Monumento / ---» MzCoarasa, *Añada 'n Echo*, p. 41: el sentit és justament el del cat. (no pas «cansado, fastidiado» segons el gloss. de Buesa) i el vers assegura l'accentuació nostra (notem que *fástio* havia de passar a *fástigo* com *preon* a *pregon*, si no fos que l'aragonès repel·leix l'accentuació proparoxítona).

FER. *Dificultat* (iii, 958a45), que no documento fins a 1337, per mitjà d'*AlcM*, ja figura en Lull: «ha major *difficultat* en posar tan subtil matèria --- en rimes, que no és en l'Alcorà ---».

Efectiu, que no hem trobat fins al Lacav., ja apareix en Lull: «lo subiran bé aja --- paciència *effectiva* e --- paciència passiva» *Li. de Demostracions* 467, i *efectivamente* en *A.Sci.* i, 219.

FIGURA. De molts deriv., les obres de Lull ens donen doc. anterior a la que hem recollit. *Afigurar*; *-ament*, *-ació*, que no trobàvem fins al *figurar* d'OPou i *afigurar* de Pujades (iii, 1018a16 ss.) no sols figuren en el *Li. de Cont.*, sinó ja en *Merav.*: «un pintor de cors *afigura* en la paret una *figura* hom» (ii, 81, de nou iii, 72); *afigurament*, *Merav.* iii, 72. «Mercè deman, que mon cors, *desfigurat* per peccat, *refigur* o enform a aquella fi, a la qual és creat», *Li. de Home* 133; *transfigurar* que trobàvem en les *VidesR.*, es troba així mateix en Lull: «los àngels se *transfiguren* en formes que ---» *Do. Pu.* 1906, 193; *transfiguració*, *Art Amativa* 62.